

แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนในการส่งเสริมธุรกิจ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร*

Guidelines for Empowering Youth in Promoting Cultural Tourism Businesses in Bangkok

บุษกร วัฒนบุตร และตุรกี สายบุปผา
Busakorn Watthanabut and Turakit Saibuppha
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, ประเทศไทย
North Bangkok University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: busaaiy2516@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะและรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษากระบวนการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร และ 3) เสนอแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือการวิจัย ใช้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) คณาจารย์สาขาวิชาการท่องเที่ยว 2) นักธุรกิจ 3) นักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยว และ 4) นักท่องเที่ยว จำนวน 8 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาลักษณะและข้อสรุปรวม

ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะและรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร เน้นการสร้างประสบการณ์เรียนรู้เชิงลึกและการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ย่านดั้งเดิม เช่น การเรียนรู้หัตถกรรม การแต่งกายพื้นเมือง การรับประทานอาหารท้องถิ่น และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิถีชีวิตกับชุมชน
2. กระบวนการพัฒนาศักยภาพเยาวชนเป็นกระบวนการเชิงระบบที่ครอบคลุม 4 ขั้นตอน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ปัจจัยนำออก และผลลัพธ์ โดยเน้นการหล่อหลอมความรู้ ทักษะ ความสามารถ และทัศนคติ ผ่านการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ในพื้นที่จริง ผลลัพธ์สำคัญคือเยาวชนเกิดความภาคภูมิใจใน

*ได้รับบทความ: 8 มกราคม 2569; แก้ไขบทความ: 16 กันยายน 2569; ตอรับตีพิมพ์: 21 กันยายน 2569

อัตลักษณ์ท้องถิ่น มีทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศและการบริหารจัดการกลุ่มนักท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับระบบเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างยั่งยืน

3. แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชน มุ่งเน้นการบูรณาการมิติขีดความสามารถรายบุคคล เข้ากับการขับเคลื่อนระบบนิเวศการท่องเที่ยว 5 ด้าน เพื่อเติมเต็มห่วงโซ่อุปทาน ในฐานะผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชนรุ่นใหม่และผู้สร้างสรรค์คอนเทนต์ องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยชี้ว่า ความสำเร็จเกิดจากการบูรณาการปัจจัย 5 มิติ ได้แก่ บุคลากร กระบวนการ สภาพแวดล้อม นโยบาย และเทคโนโลยี โดยมีนโยบายเป็นจุดคอขวดที่ต้องได้รับการปลดล็อก และมีเทคโนโลยีเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาสำคัญ ผ่านการประยุกต์ใช้แพลตฟอร์มจัดการข้อมูล การพัฒนาแอปพลิเคชันนำเที่ยวเสมือนจริง และสื่อดิจิทัลเพื่อการสื่อความหมาย เพื่อขับเคลื่อนธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานครได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม; การพัฒนาศักยภาพเยาวชน; เยาวชน; กรุงเทพมหานคร

Abstract

This research aims to: 1) study the characteristics and patterns of cultural tourism in Bangkok; 2) examine the process of youth potential development in promoting cultural tourism businesses in Bangkok; and 3) propose guidelines for enhancing youth potential to support cultural tourism businesses in Bangkok. This study employed a qualitative research methodology. Data were collected using a semi-structured in-depth interview tool with 18 key informants, categorized into four main groups: 1) tourism faculty members, 2) tour guides, 3) tourism students and 4) tourists. Data were analyzed using thematic analysis to identify common characteristics and conclusions.

The research findings revealed that:

1. The characteristics and patterns of cultural tourism in Bangkok emphasize creating in-depth learning experiences and active tourist participation through activities reflecting traditional neighborhood identity, such as learning local crafts, wearing traditional attire, tasting local cuisine, and exchanging lifestyle experiences with the community.

2. The youth potential development is a systemic process encompassing four stages: inputs, processes, outputs, and outcomes. It focuses on cultivating knowledge, skills, abilities, and attitudes (KSAA) through on-site experiential learning. Key outcomes include youth developing pride in local identity, gaining foreign language communication and tourist group management skills, and sustainably linking tourism with the community

economic system.

3. The guidelines for enhancing youth potential focus on integrating individual capacity dimensions with driving the 5As tourism ecosystem to fulfill the supply chain as new-generation community enterprise entrepreneurs and content creators. The new body of knowledge indicates that success stems from integrating five-dimensional factors: personnel, development process, environment, policy, and technology. Policy acts as the primary bottleneck needing structural unlocking, while technology serves as a vital catalyst through the application of data management platforms, virtual tour applications, and digital media for interpretation to drive cultural tourism businesses in Bangkok efficiently and sustainably.

Keywords: Cultural Tourism; Youth Capacity Development; Youth; Bangkok

1. บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ซึ่งในปี พ.ศ. 2562 สามารถสร้างรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติสูงเป็นอันดับ 4 ของโลก และมีสัดส่วนด้านการท่องเที่ยว สูงถึงร้อยละ 17.79 ของ GDP ทั้งประเทศ แม้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570) จะมุ่งเน้นการเติบโตอย่างยั่งยืน แต่การดำเนินงานที่ผ่านมายังประสบความท้าทายสำคัญ โดยเฉพาะการขาดความเฉพาะเจาะจงในยุทธศาสตร์และการบูรณาการระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบกับผลกระทบจากโรคอุบัติใหม่ ทำให้ตัวชี้วัดส่วนใหญ่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย การพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะหลังจึงมุ่งเน้นการเปลี่ยนผ่านจากการท่องเที่ยวแบบมวลชน ที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อม ไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นคุณค่าและการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสร้างความยั่งยืนในทุกมิติ (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2566)

กรุงเทพมหานครถือเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและจุดหมายปลายทางระดับโลก โดยได้รับการจัดอันดับให้เป็นเมืองที่นักท่องเที่ยวมาเยือนมากที่สุดในโลก ด้วยจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติกว่า 22.78 ล้านคนต่อปี (Mastercard Global Destination Cities Index, 2023) และสร้างรายได้ทางการท่องเที่ยวกว่า 5.7 แสนล้านบาท ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 30 ของรายได้การท่องเที่ยวรวมของประเทศไทย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567)

ถึงแม้ว่ากรุงเทพมหานครจะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับโลกที่มีผู้มาเยือนกว่า 56 ล้านคนต่อปี (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567) แต่ในเชิงยุทธศาสตร์ยังคงพบช่องว่างสำคัญด้านการพัฒนา

บุคลากร โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน ซึ่งจากการสำรวจอุปสงค์และอุปทานแรงงานพบว่า สถานประกอบการส่วนใหญ่ประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะเฉพาะทาง ทั้งด้านความเข้าใจบริบทวัฒนธรรม การสื่อสาร และเทคโนโลยี ส่งผลให้เยาวชนยังมีสัดส่วนการเป็นผู้ประกอบการหรือบุคลากรหลักในระบบนิเวศการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมค่อนข้างต่ำ (กระทรวงแรงงาน, 2566) ดังนั้น การศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพเยาวชนอย่างเป็นระบบจึงเป็นประเด็นเร่งด่วน เพื่อยกระดับเยาวชนให้เป็นการกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจการท่องเที่ยวในอนาคตได้

องค์ประกอบหลักตามแนวคิด 4Hs ได้แก่ มรดก (Heritage) ประวัติศาสตร์ (History) ที่อยู่อาศัย (Habitat) และงานศิลปหัตถกรรม (Handicraft) (Smith, 1996 อ้างถึงในชนัญญ์ พงศ์ธราธิก, สุนนตรี นิมนต์พันธ์ และอนันต์ มาลารัตน์, 2564, หน้า 77-91) ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 5 รูปแบบหลัก ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ งานวัฒนธรรมและประเพณี วิถีชีวิตชนบท เชิงกีฬา และเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) หัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวรูปแบบนี้คือการให้ชุมชนเป็นเจ้าของมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และเกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ท้องถิ่น (Identity) ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครซึ่งได้รับการจัดอันดับให้เป็นจุดหมายปลายทางอันดับ 1 ของโลกจากหลายสถาบัน เนื่องจากมีความพร้อมทั้งด้านทุนทางวัฒนธรรมและสิ่งอำนวยความสะดวก

จากบริบทความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการศึกษานโยบายส่งเสริมพัฒนาศักยภาพเยาวชนในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร เยาวชนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะผ่านกระบวนการที่หลากหลาย ทั้งการอบรม การสัมมนา และการเรียนรู้ในพื้นที่จริง เพื่อให้มีขีดความสามารถในการจัดการและสร้างสรรค์ประสบการณ์การท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาลักษณะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและกระบวนการพัฒนาศักยภาพเยาวชน เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นการกำลังสำคัญในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อันจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ สังคม และการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะและรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์กับแหล่งข้อมูลทั้งที่เป็นบุคคลและเอกสาร เพื่อแสวงหาคำตอบที่ใหม่และแนวทางปฏิบัติที่ได้จริง โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์คุณสมบัติที่กำหนดไว้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งมิติเชิงการบริหารจัดการ การพัฒนาศักยภาพ และประสบการณ์การทำงาน จำนวนทั้งสิ้น 18 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) คณาจารย์สาขาวิชาการท่องเที่ยว จำนวน 2 คน 2) มัคคุเทศก์ จำนวน 3 คน 3) นักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยว จำนวน 5 คน และ 4) นักท่องเที่ยว จำนวน 8 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยกำหนดเกณฑ์คัดเลือกข้อคำถามที่มี ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ประกอบด้วย 2 เครื่องมือหลัก ประกอบด้วย 1) การศึกษาเชิงเอกสาร เพื่อวิเคราะห์กฎหมาย นโยบาย และบทความวิชาการ สำหรับกำหนดกรอบแนวคิดและองค์ประกอบเบื้องต้น และ 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง เป็นคำถามปลายเปิดที่ยืดหยุ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ กลไกการพัฒนา และแนวทางการสร้างประสบการณ์เชิงวัฒนธรรมอย่างเสรี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเป็นลำดับขั้นตอน เริ่มจากการเก็บข้อมูลทุติยภูมิผ่านการศึกษาดูงานเอกสารเพื่อวางกรอบการวิจัย ตามด้วยการเก็บข้อมูลปฐมภูมิผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยได้ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ใน 3 มิติ ได้แก่ 1) วิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ใช้วิธีการที่ต่างกัน เช่น การสัมภาษณ์ควบคู่กับการสังเกตและการศึกษาเอกสาร 2) แหล่งข้อมูล (Data Triangulation) เก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคล เวลา และสถานที่ที่แตกต่างกัน และ 3) ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล เพื่อลดความลำเอียงและเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย โดยทำการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จาก 3 แหล่ง ได้แก่ (1) ข้อมูลจากเอกสาร รายงานวิจัย และแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง (2) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และ (3) ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ภาคสนามในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกรุงเทพมหานคร บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ ย่านเยาวราช ย่านทรงวาด ในช่วงระหว่างเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน พ.ศ. 2568

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยเทคนิคที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สมบูรณ์ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาจำแนกถ้อยคำและข้อความ ที่ความด้วยหลักแห่งเหตุผลเพื่อหาลักษณะร่วม (Common Character)

ของการพัฒนาศักยภาพเยาวชน 2) การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) สร้างข้อสรุปจากปรากฏการณ์และข้อมูลที่ค้นพบในพื้นที่จริง และ 3) การจัดระบบจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) และการเปรียบเทียบ (Constant Comparison) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์และประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การเสนอแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะและรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานครการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานครมีเอกลักษณ์โดดเด่นในฐานะจุดหมายปลายทางอันดับหนึ่งของโลก โดยเน้นการสร้างประสบการณ์เรียนรู้เชิงลึกที่มากกว่าการเยี่ยมชมสถานที่ แต่เป็นการเปลี่ยนบทบาทของนักท่องเที่ยวให้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าของวัฒนธรรม เพื่อเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และภูมิปัญญาผ่านกิจกรรมที่สัมผัสได้จริง

1. ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปได้เป็น 5 ประการหลัก ดังนี้ 1) การเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์ เน้นการเข้าถึงรากเหง้าวัฒนธรรมผ่านประสาทสัมผัส ทั้งการฟังเรื่องราวจากชาวบ้าน การลิ้มรสอาหารท้องถิ่น และการทดลองทำหัตถกรรม 2) การมีส่วนร่วมกับชุมชน สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีปฏิสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ เพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน 3) การอนุรักษ์และความยั่งยืน มุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายอัตลักษณ์เดิม แต่ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากและสร้างความภาคภูมิใจให้ชุมชนในการรักษาดูแลมรดกทางวัฒนธรรม 4) การเข้าถึงสัญลักษณ์และอัตลักษณ์ การเยี่ยมชมสถานที่ที่เป็นตัวแทนของชาติ เช่น พระบรมมหาราชวังและวัดสำคัญ เพื่อทำความเข้าใจระเบียบแบบแผนและประเพณีหลวง 5) การบูรณาการวิถีชีวิตดั้งเดิมกับความทันสมัย การนำเสนอวัฒนธรรมผ่านพิพิธภัณฑ์ที่ทันสมัย (เช่น มิวเซียมสยาม) และย่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ยังคงกลิ่นอายประวัติศาสตร์

2. รูปแบบและแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร จำแนกรูปแบบแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญออกเป็นกลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มมรดกทางสถาปัตยกรรมและศาสนา ประกอบด้วยพระบรมมหาราชวังและวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ซึ่งเป็นศูนย์กลางจิตวิญญาณและศิลปกรรมชั้นสูง รวมถึงวัดโพธิ์ (มรดกโลกด้านการนวดไทย) วัดอรุณฯ (สัญลักษณ์ริมน้ำ) และวัดเบญจมบพิตร (สถาปัตยกรรมหินอ่อน) 2) กลุ่มพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร ซึ่งเป็นคลังเก็บโบราณวัตถุที่ใหญ่ที่สุด และศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทยที่เป็นจุดเชื่อมโยงศิลปะการแสดง เช่น โขนและดนตรีไทย 3) กลุ่มวิถีชีวิต

ชุมชนและย่านประวัติศาสตร์ ย่านเยาวราช (วัฒนธรรมไทย-จีนและอาหารริมทาง) บ้านศิลปินคลองบางหลวง (หุ่นละครเล็ก) ชุมชนบ้านข้าวเม่า และตลาดน้ำแบบดั้งเดิม เช่น ตลาดน้ำลัดมะยมและตลิ่งชัน ซึ่งสะท้อนวิถีชีวิตริมน้ำที่เรียบง่าย 4) กลุ่มวัฒนธรรมสมัยใหม่และกิจกรรมสร้างสรรค์ สยามสแควร์ (วัฒนธรรมร่วมสมัย) ถนนข้าวสาร (ศูนย์รวมความหลากหลายทางวัฒนธรรม) และตลาดนัดจตุจักร (แหล่งรวมงานคราฟต์และหัตถกรรมไทย) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการชมโบราณสถาน แต่ครอบคลุมถึงวัฒนธรรมที่มีชีวิต ทั้งอาหาร ศิลปะการแสดง และวิถีชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างความยั่งยืนให้กับระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ตอนที่ 2 กระบวนการพัฒนาศักยภาพของเยาวชนในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร กระบวนการเชิงระบบ (Systemic Process) ที่มุ่งเน้นการบูรณาการทั้งความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เพื่อเปลี่ยนสถานะเยาวชนให้เป็นผู้สื่อสารวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า การเตรียมความพร้อมและทรัพยากร เริ่มต้นจากการคัดเลือกเยาวชนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม มีใจรักในงานบริการ (Service Mind) และมีพื้นฐานด้านภาษาและการสื่อสาร เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยอาศัยการสนับสนุนจากทรัพยากรสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การจัดทำหลักสูตรเฉพาะทางที่มีเนื้อหาครอบคลุมทั้งประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม กฎหมายการท่องเที่ยว และจรรยาบรรณวิชาชีพ 2) การสร้างการสนับสนุนเชิงโครงสร้างผ่านความร่วมมืออย่างบูรณาการระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา และ 3) การนำนวัตกรรมการเรียนรู้ โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มเสมือนจริงมาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมประสิทธิภาพและสร้างความน่าสนใจในการเรียนรู้ยุคสมัยใหม่

2. กระบวนการพัฒนาผ่านการปฏิบัติจริง เน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ โดยมีกิจกรรมหลัก ประกอบด้วย 1) การลงพื้นที่ฝึกภาคสนามในแหล่งท่องเที่ยวจริงเพื่อฝึกฝนทักษะการเล่าเรื่อง การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และการบริหารจัดการกลุ่มนักท่องเที่ยวในสถานการณ์จริง 2) การบ่มเพาะภาวะผู้นำ ความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกันเป็นทีม และ 3) การประเมินผลและทดสอบมาตรฐานวิชาชีพเพื่อรับใบอนุญาตมัคคุเทศก์ตามกฎหมาย รวมถึงการฝึกประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการประชาสัมพันธ์และการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว

3. ปัจจัยนำออก เยาวชนนักพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพ ผลผลิตที่ได้จากกระบวนการ คือ มัคคุเทศก์เยาวชนที่มีความรู้ลึกซึ้ง มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม และปฏิบัติงานตามมาตรฐานสากล นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดผลผลิตสำคัญ ได้แก่ การจัดตั้งเครือข่ายวิชาชีพมัคคุเทศก์เยาวชน การจัดทำคู่มือหลักสูตรต้นแบบสำหรับการพัฒนาเยาวชนรุ่นต่อไป ตลอดจนการสร้างสรรค์นวัตกรรมสื่อการท่องเที่ยวใหม่ๆ โดยมีมือเยาวชน ซึ่งทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษากับชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

4. ผลลัพธ์ การขับเคลื่อนความยั่งยืน กระบวนการพัฒนาส่งผลกระทบเชิงบวกในวงกว้าง ได้แก่ 1) นักท่องเที่ยว สามารถยกระดับคุณภาพบริการ สร้างความประทับใจและความเชื่อมั่นในมาตรฐานความปลอดภัยระดับสากล 2) ชุมชนและเศรษฐกิจ ช่วยกระตุ้นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างถูกต้อง และเกิดการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวเข้าสู่ชุมชนฐานรากอย่างเป็นรูปธรรม 3) บุคคล เยาวชน เกิดความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น มีจิตสำนึกรักบ้านเกิด และได้รับการพัฒนาอาชีพที่มั่นคงในฐานะกำลังสำคัญที่ร่วมขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน

ตอนที่ 3 แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานครเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องพัฒนาใน 4 มิติหลักควบคู่กับการเชื่อมโยงองค์ประกอบพื้นฐานของการท่องเที่ยว ดังนี้

1. มิติการพัฒนาขีดความสามารถ และศักยภาพเยาวชนมุ่งเน้นการหล่อหลอมขีดความสามารถให้ครอบคลุม 4 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การพัฒนาด้านความรู้ (Knowledge) เพื่อสร้างเยาวชนเป็น “ทูตทางวัฒนธรรม” ที่มีความรอบรู้เชิงลึกด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ชุมชนในย่านเมืองเก่าของกรุงเทพมหานคร เช่น เกาะรัตนโกสินทร์ ย่านเยาวราช ย่านทรงวาด เป็นต้น รวมไปถึงกฎหมายการท่องเที่ยวและมาตรฐานความปลอดภัยสากล เพื่อถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างถูกต้อง 2) การพัฒนาด้านทักษะ (Skills) ทั้งทักษะเชิงเทคนิค เช่น การสื่อสารภาษาต่างประเทศ การตลาดดิจิทัล การเล่าเรื่องเชิงสร้างสรรค์ และทักษะเชิงพฤติกรรม เช่น ภาวะผู้นำและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า 3) การพัฒนาด้านความสามารถ (Abilities) ในการบริหารจัดการกลุ่มนักท่องเที่ยวและการประสานงานอย่างมืออาชีพ และ 4) การปลูกฝังด้านทัศนคติ (Attitude) ให้มีจิตวิญญาณการบริการ มีความซื่อสัตย์ และภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น อันเป็นพลังสำคัญในการมอบประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ

2. การเชื่อมโยงกับองค์ประกอบระบบการท่องเที่ยว (5As) เพื่อให้เยาวชนเป็นกำลังหลักที่มีประสิทธิภาพ แนวทางการพัฒนาต้องครอบคลุมการมีส่วนร่วมของเยาวชนในระบบนิเวศการท่องเที่ยว 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเข้าถึง (Accessibility) โดยใช้แอปพลิเคชันและสื่อดิจิทัลช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทางและเชื่อมโยงระบบขนส่งมวลชน (BTS/MRT/เรือโดยสาร) เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวในซอยลึกหรือย่านชุมชนดั้งเดิม 2) ด้านที่พักแรม (Accommodation) ด้วยการมีส่วนร่วมจัดการที่พักเชิงวัฒนธรรม โรงแรมบูติก และโฮมสเตย์ในย่านประวัติศาสตร์ 3) ด้านแหล่งท่องเที่ยว (Attractions) ในการถ่ายทอดคุณค่า นำชม และร่วมอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม พั่นคืนชีวิตให้ย่านมรดกวัฒนธรรมที่กำลังถูกมองข้าม และดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ 4) ด้านกิจกรรม (Activities) ออกแบบกิจกรรมเชิงประสบการณ์ที่ให้นักท่องเที่ยวลงมือปฏิบัติจริง เช่น ชิมอาหารริมทางระดับตำนาน หรือเรียนรู้งานช่างฝีมือโบราณ และ 5) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ยกระดับมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวก การดูแลสุขอนามัย และความปลอดภัยในพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีความหนาแน่นสูง

สรุปได้ว่า แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนเป็นกระบวนการเชิงบูรณาการที่ไม่ได้จำกัดเพียงการให้ความรู้ในห้องเรียน แต่ต้องสร้างสภาวะแวดล้อมที่เอื้อให้เยาวชนได้แสดงบทบาทเป็นผู้สื่อสารวัฒนธรรมอย่างเต็มศักยภาพ การพัฒนาที่ครอบคลุมทั้งมิติบุคคลและระบบการท่องเที่ยวจะนำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ สังคม และการอนุรักษ์วัฒนธรรมของกรุงเทพมหานครอย่างยั่งยืน

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานครมีลักษณะสำคัญ คือ การเน้นการเยี่ยมชมแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมควบคู่กับการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้เชิงลึกที่มีส่วนร่วม (Participatory Cultural Tourism) ผ่านกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น เช่น การทดลองทำกิจกรรมแบบดั้งเดิม การเรียนรู้วิถีการดำรงชีพ การสวมใส่เครื่องแต่งกายพื้นเมือง และการลิ้มรสอาหารท้องถิ่น ผลลัพธ์นี้ชี้ให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเมืองหลวงมิได้เป็นเพียงการเยี่ยมชมเชิงรับเพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ที่สร้างคุณค่าทางวัฒนธรรมควบคู่กับการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของปริยานันท์ โพธิ์ศิริวัฒน์ และชะลอรัตน์ ศิริเชตรภรณ์ (2567, หน้า 160-175) ที่ศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกลุ่มน้ำสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งเผยให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนและการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนมีปฏิสัมพันธ์กับบริบทท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อแรงจูงใจในการเรียนรู้และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ โดยงานวิจัยนี้ใช้โมเดลการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงมีส่วนร่วมที่พบในกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญกานต์ นามวงศ์, ศิริขวัญ ปัญญาเรียน และอนุพงษ์ ฉัตรสูงเนิน (2567, หน้า 45-70) พบว่า การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการออกแบบกิจกรรมและเนื้อหาการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยเติมเต็มคุณค่าทางวัฒนธรรมและเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน สำหรับนักท่องเที่ยว การมีประสบการณ์แบบลงมือทำและมีปฏิสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชน ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของประสบการณ์การท่องเที่ยวและความประทับใจโดยรวม

2. กระบวนการพัฒนาศักยภาพเยาวชนในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานครเป็นกระบวนการเชิงระบบที่ครอบคลุมองค์ประกอบตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ปัจจัยนำออก ไปจนถึงผลลัพธ์ โดยมีการบูรณาการความรู้ ทักษะ เจตคติ และทรัพยากรสนับสนุนอย่างเป็นระบบเพื่อตอบโจทยความต้องการของการพัฒนาผู้นำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์เชิงวัฒนธรรมที่มีคุณภาพ ผลลัพธ์ของกระบวนการนี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพที่เพิ่มขึ้นของเยาวชนในการสื่อสาร ถ่ายทอดวัฒนธรรม

และการทำงานตามมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาแรงงานบริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล การจัดองค์ประกอบเช่นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) และทักษะเพื่อการมีงานทำ (Employability Skills) ที่เน้นการผสมผสาน Hard Skills และ Soft Skills เพื่อให้เกิดความพร้อมทั้งด้านวิชาการและการปฏิบัติจริง ซึ่งสะท้อนผ่านการเรียนรู้ในพื้นที่จริง (Learning by Doing) และการประเมินผลต่อเนื่องทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของบังอร ทองสุข, ศิริกมล นาคะ และประดิษฐ์สุวรรณ รัตนา (2565) ที่ได้ศึกษา การพัฒนาสมรรถนะมัคคุเทศก์ผ่านการฝึกอบรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การพัฒนาศักยภาพมัคคุเทศก์จำเป็นต้องมีการออกแบบหลักสูตรอบรมที่บูรณาการองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม การสื่อสาร และบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน ภาครัฐ และภาคการศึกษา เพื่อให้การพัฒนาเกิดอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร จันทรประเสริฐ, พงศ์พาณิชย์ ศรีสุข และวุฒิชัย พรหมศรี (2564, หน้า 54-70) ที่ศึกษาการพัฒนาทักษะการบริการและมนุษยสัมพันธ์ของผู้นำเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การบูรณาการภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ พบว่าการฝึกอบรมที่มีการผสมผสานการฝึกภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมทั้งการเสริมทักษะการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ติดต่อกับชุมชนท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและประสิทธิภาพในการทำงานของผู้นำเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ

3. แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร ต้องครอบคลุมการพัฒนาใน 4 มิติหลัก ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ความสามารถ และทัศนคติ ตลอดจนการบูรณาการองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้าน (การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ที่พักแรม แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรม และบริการทั่วไป) เพื่อให้เยาวชนสามารถทำหน้าที่เป็น “ผู้สื่อสารวัฒนธรรม” ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในด้านการพัฒนาความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของเกวลิณ งามพิริยกร, สุวิชาน พัฒนาไพรวัลย์ และวัฒนชัย ขวาลำธาร (2567, หน้า 198-210) พบว่าการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยใช้เยาวชนเป็นมัคคุเทศก์ ขับเคลื่อนผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนและกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่เน้นให้เยาวชนมีความรู้เชิงบริบท ทั้งด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการปฏิบัติจริง จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้จากการลงพื้นที่จริงและการออกแบบกิจกรรมตามบริบทของชุมชนช่วยให้เยาวชนเข้าใจข้อมูลเชิงลึกของวัฒนธรรมและสามารถนำเสนอได้อย่างมีคุณภาพในด้านการพัฒนาทักษะ สอดคล้องกับงานวิจัยของนริศรา เกตวัลท์ (2563, หน้า 40-51) ได้ศึกษาปัญหาการพัฒนาทักษะภาษาไทยของมัคคุเทศก์เยาวชนในการสื่อสารอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดบัวร้อย พบว่า เยาวชนยังขาดทักษะในการสื่อสารและเล่าเรื่องที่น่าสนใจ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารวัฒนธรรมต่อผู้มาเยือนอย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการพัฒนาความสามารถ และทัศนคติ แสดงให้เห็นว่าการเสริม

สร้างความสามารถในการจัดการสถานการณ์จริง การประสานงาน และการเป็นผู้นำที่รับผิดชอบมีความสำคัญต่อการเป็นมัคคุเทศก์มืออาชีพ ในมุมมองนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jujia et al. (2025, pp. 102-113) พบว่า การฝึกอบรมเยาวชนให้เป็นผู้นำชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การสร้างผู้เล่าเรื่องและการได้รับมาตรฐานที่พักเชิงวัฒนธรรม ส่งเสริมให้เยาวชนมีความมั่นใจ มีจิตสำนึกเชิงวัฒนธรรม และสามารถสร้างประสบการณ์เชิงบูรณาการระหว่างผู้มาเยือนและชุมชนได้อย่างยั่งยืน

4. องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนในการส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร เป็นองค์ความรู้เชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงปัจจัยหลายมิติอย่างเป็นระบบ ได้แก่ บุคลากร กระบวนการพัฒนา สภาพแวดล้อม นโยบายและการสนับสนุน ตลอดจนเทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งร่วมกันหล่อหลอมเยาวชนให้เป็นผู้กำลังสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ในมิติด้านบุคลากร ผลการวิจัยยืนยันบทบาทของเยาวชนในฐานะทุนมนุษย์ทางวัฒนธรรม ที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยเฉพาะความรู้ด้านวัฒนธรรม ภาษา และการสื่อสารเชิงวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรลิน งามพิริยกร, สุวิธาน พัฒนาไพรวัลย์ และวัฒนชัย ขวาลำธาร (2567, หน้า 198-210) ที่พบว่า การพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้และทักษะด้านวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม จะช่วยเพิ่มศักยภาพในการถ่ายทอดอัตลักษณ์ท้องถิ่นและสร้างคุณค่าทางการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสอดคล้องกับนริศรา เกตวัลท์ (2563, หน้า 40-51) ที่ชี้ว่าทักษะการใช้ภาษาและการสื่อสารมีผลต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยตรงด้านกระบวนการพัฒนา ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการเรียนรู้เชิงมีส่วนร่วมและต่อเนื่อง ตั้งแต่การเรียนรู้เชิงทฤษฎี การฝึกปฏิบัติจริงในพื้นที่ และการสะท้อนผลการเรียนรู้ เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้เยาวชนเข้าใจคุณค่าทางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jujia et al. (2025, pp. 102-113) ที่ระบุว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชนจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ในมิติด้านสภาพแวดล้อม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าชุมชนและพื้นที่วัฒนธรรมทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่นและจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพร จันทร์ประเสริฐ, พงศ์พาณิชย์ ศรีสุข และวุฒิชัย พรหมศรี (2564) ที่พบว่าการเปิดโอกาสให้เยาวชนมีบทบาทในกิจกรรมท่องเที่ยวจะช่วยพัฒนาจริยธรรมและคุณภาพการบริการด้านการท่องเที่ยวด้านนโยบายและการสนับสนุน ผลการวิจัยเน้นย้ำว่าการสนับสนุนจากภาครัฐ สถานศึกษา และภาคเอกชน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนาเยาวชนดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและเกิดผลเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบงอร ทองสุข, ศิริกมล นาคะ และประดิษฐ์สุวรรณ รัตนา (2565, หน้า 45-58) ที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวต้องอาศัยระบบสนับสนุนเชิงโครงสร้างและเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วน และด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ผลการวิจัยพบว่าเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญ

ในการขยายศักยภาพเยาวชน ทั้งด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร และการตลาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Jujia et al. (2025, pp. 102-113) ที่ระบุว่าเทคโนโลยีช่วยเพิ่มมูลค่าและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับตลาดสมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ร่วมกับ กรมการท่องเที่ยว ควรปรับปรุงข้อบังคับการทดสอบและออกใบอนุญาตมัคคุเทศก์สำหรับเยาวชนหรือนักศึกษาให้มีความยืดหยุ่น โดยจัดทำเกณฑ์การรับรองมัคคุเทศก์เยาวชนท้องถิ่น หรือการสะสมธนาคารหน่วยกิตวิชาชีพ (Credit Bank) เพื่อให้เยาวชนเข้าสู่ระบบการนำเที่ยวได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

1.2 หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมการใช้นโยบายสนับสนุนเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล ในกระบวนการพัฒนาเยาวชน เช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้ การตลาดดิจิทัล และสื่อสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในระดับพื้นที่และระดับประเทศ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 สถานศึกษาและหน่วยงานฝึกอบรมควรออกแบบหลักสูตรพัฒนาเยาวชนด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นการเรียนรู้เชิงมีส่วนร่วม และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในพื้นที่ ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการสื่อสาร การเล่าเรื่อง และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2.2 ชุมชนท้องถิ่นควรเปิดพื้นที่ให้เยาวชนมีบทบาทในการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การถ่ายทอดอัตลักษณ์ และการบริการนักท่องเที่ยว เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและพัฒนาศักยภาพเยาวชนให้เติบโตเป็นผู้นำเที่ยวหรือผู้ประกอบการในอนาคต

2.3 ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และวิสาหกิจชุมชนในกรุงเทพมหานคร ควรมอบบทบาทและเปิดพื้นที่ให้เยาวชนเข้าร่วมออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และการบริหารจัดการที่พักเชิงวัฒนธรรมและโฮมสเตย์ เพื่อสร้างโมเดลธุรกิจการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่

3. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพเยาวชนด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่เมืองหลวงและพื้นที่ภูมิภาคอื่นๆ เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของบริบท ปัจจัยสนับสนุน และรูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสม

3.2 ควรขยายการวิจัยไปสู่การศึกษายาทาบทบาทของเทคโนโลยีและนวัตกรรมขั้นสูง เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) หรือสื่อเสมือนจริง (VR/AR) ต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ และการสื่อสารวัฒนธรรมของ

เยาวชนในบริบทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จในการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนเพื่อขับเคลื่อนธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานคร มิได้เกิดจากปัจจัยเชิงเดี่ยว หากแต่เป็นผลลัพธ์จากการบูรณาการจากปัจจัย 5 ประการ ที่เชื่อมโยงปัจจัยในหลากหลายมิติอย่างเป็นระบบ ดังนี้ 1) บุคลากรเยาวชนในฐานะทุนมนุษย์ทางวัฒนธรรม การวิจัยยืนยันว่าเยาวชนคือฟันเฟืองหลักที่ต้องได้รับการพัฒนาแบบองค์รวม ทั้งด้านองค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยเฉพาะการสร้าง ความเข้าใจพฤติกรรมนักท่องเที่ยวร่วมสมัย ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณค่าและยั่งยืน 2) กระบวนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ องค์ความรู้ใหม่เน้นย้ำถึงกระบวนการพัฒนาที่ต้องก้าวข้ามการเรียนรู้ในตำรา ไปสู่การเรียนรู้เชิงมีส่วนร่วม ที่มีชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดจิตวิญญาณแห่งวัฒนธรรม ผ่านการลงมือปฏิบัติจริงในพื้นที่ เพื่อให้เยาวชนเข้าถึงรากเหง้าและคุณค่าที่แท้จริง 3) สภาพแวดล้อมนิเวศการเรียนรู้เชิงพื้นที่ ชุมชนและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมไม่ได้เป็นเพียงสถานที่ท่องเที่ยว แต่ทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพทางสังคม ที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงบทบาทและทดลองปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น และปลูกฝังจริยธรรมการท่องเที่ยว 4) นโยบายและการสนับสนุน กลไกเชิงนโยบายและโครงสร้างสนับสนุน ความสำเร็จที่ยั่งยืนจำเป็นต้องมีนโยบายที่สอดคล้องกันระหว่างภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน ในการสนับสนุนงบประมาณ การจัดทำหลักสูตร และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม และ 5) เทคโนโลยีและนวัตกรรม เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมสร้างสรรค์ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น สื่อดิจิทัลและการตลาดออนไลน์ ทำหน้าที่เป็นตัวทวีคูณศักยภาพ ที่ช่วยให้เยาวชนสามารถเชื่อมโยงทุนวัฒนธรรมดั้งเดิมเข้ากับตลาดการท่องเที่ยวสมัยใหม่ได้อย่างไร้รอยต่อ

ความสำเร็จของการพัฒนาไม่ได้อยู่ที่การมีเยาวชนที่มีความรู้เพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่การสร้างระบบนิเวศที่บูรณาการทั้งบุคลากร กระบวนการ สภาพแวดล้อม นโยบายและการสนับสนุน ตลอดจนเทคโนโลยีและนวัตกรรม เข้าด้วยกันอย่างสมดุล ส่งผลให้เยาวชนเปลี่ยนสถานะจากเพียงผู้ร่วมกิจกรรม เป็นผู้ขับเคลื่อนวัฒนธรรม (Cultural Drivers) มีความสามารถในการแข่งขันและนำพาธุรกิจท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้ การปลดล็อกจุดคอขวดด้านนโยบายและโครงสร้างควบคู่ไปกับการใช้เทคโนโลยีที่เป็นตัวเร่งปฏิกิริยา เป็นการส่งผ่านการพัฒนาไปยังบุคลากร กระบวนการ และสภาพแวดล้อม ซึ่งจะช่วยให้การยกระดับเยาวชนเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกรุงเทพมหานครให้เกิดขึ้นได้อย่างมีทิศทาง สอดรับกับสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน และนำไปสู่ความยั่งยืนอย่างแท้จริง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). สถิตินักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวรายจังหวัด ปี 2566. เข้าถึงได้จาก <https://mots.go.th>
- กระทรวงแรงงาน. (2566). รายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลอุปสงค์และอุปทานแรงงาน กรุงเทพมหานคร ปี 2566. กรุงเทพฯ: กองวิจัยตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.
- เกวลิน งามพิริยกร, สุวิธาน พัฒนาไพรวัลย์ และวัฒนชัย ขวาลำธาร. (2567). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยยุวมัคคุเทศก์โดยชุมชนมีส่วนร่วมของ. วารสาร สังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 8(12), 198-210. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC/article/view/278990>
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570). กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ชนัญญ์ พงศ์ธราธิก, สุนทรตรี นิยมเนติพันธ์ และอนันต์ มาลารัตน์. (2564). การพัฒนากลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 6(3), 77-91. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/article/view/256405>

- นริศรา เกตวัลท์. (2563). ปัญหาในการพัฒนาทักษะภาษาไทยของมัธยมศึกษาเยาวชนเพื่อการสื่อสาร
อัตลักษณ์วัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดบัวโรย.
วารสารวิจัยและวิชาการทางศิลปศาสตร์, 20(1), 40-51. <https://doi.org/10.14456/arjla.2025.3>
- บังอร ทองสุข, ศิริกมล นาคะ และประดิษฐ์ สุวรรณรัตน์. (2565). การพัฒนาสมรรถนะมัธยมศึกษาผ่านการ
ฝึกอบรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม
การบริการ*, 4(1), 45-58.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทย.
- ปริญนันท์ โพธิ์ศรีวัฒน์ และชะลอรัตน์ ศิริเชตรกรณ์ (2567) รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนลุ่มแม่น้ำสะแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี. *วารสารดุสิตบัณฑิตทาง
สังคมศาสตร์*, 14(1), 160-175. [https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phdssj/article/
view/267516](https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phdssj/article/view/267516)
- เพียงกานต์ นามวงศ์, ศิริขวัญ ปัญญาเรียน และอนุพงษ์ ฉัตรสูงเนิน. (2567). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบ
มีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทุนวัฒนธรรมด้วยเศรษฐกิจสร้างสรรค์สู่การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชน
วัฒนธรรมในย่านเมืองเก่านครลำปาง. *วารสารมนุษยกับสังคม*, 10(2), 45-70. [https://so06.
tci-thaijo.org/index.php/husocjournal/article/view/272947](https://so06.tci-thaijo.org/index.php/husocjournal/article/view/272947)
- สุภาพร จันทรประเสริฐ, พงศ์พาณิชย์ ศรีสุข และวุฒิชัย พรหมศรี. (2564). การเสริมสร้างทักษะการบริการ
และมนุษยสัมพันธ์ของผู้นำเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา: การบูรณาการทฤษฎีและการ
ปฏิบัติ. *วารสารนวัตกรรมการโรงแรมและการท่องเที่ยว*, 5(2), 54-70.
- Jujia, S., Somwang, C., & Sulaim, S. (2025). Enhancing the potential of creative community
-based tourism to develop the area based on the local identity of the Si Ayutthaya
group. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*, 25(1), 102-113. [https://doi.
org/10.69598/hasss.25.1.266080](https://doi.org/10.69598/hasss.25.1.266080)
- Mastercard. (2023). *Global Destination Cities Index 2023*. Retrieved from [https://newsroom.
mastercard.com](https://newsroom.mastercard.com)

